

Ярмолинецька ЦРБ
Краєзнавчий відділ

На перехрестях долі

(до 100-річчя з дня народження К. К. Гриба)

Ярмолинці
2010

Кузьма Гриб народився 30 жовтня 1910 року в селянській родині у с. Верхівка Вінницької області. У 1920 році комнезам направив малого Кузьму в сирітський будинок при Бессарабській комуні в с. Ободівка. Там він закінчив семирічку і виїхав до Вінниці, де влаштувався на підготовчі курси. Потім вступив до Вінницького інституту соціального виховання. В інституті був членом літературної організації «Молодняк». Але після публікування своєї поеми, Кузьму виключають з літературної спілки за «антирадянські настрої».

В 1933 році Кузьма переїжджає на батьківщину дружини – в с. Михайлівка Ярмолинецького району. Викладає українську мову в місцевій школі. На його очах голодують і вмирають діти. Він вже забуває про страх і обережність і починає розповідати дітям про козацьку волю, про все, що не можна було казати.

За це отримав заборону вчителювати на території СРСР. В газеті «Вінницька правда» за 12 квітня 1934 року була надрукована стаття «Викорінити рештки націоналізму в школі». Якийсь «патріот» Лукашенко писав: «Ось, наприклад в Михалпільській «зразковій» школі група націоналістів, на чолі з викладачем мови Грибом, впродовж довгого часу спрямовувала роботу школи на рейки націоналізму, вела націоналістичну пропаганду. Бувший учитель Гриб лекції української

мови пройняв націоналістичною пропагандою, зокрема систематично підбирав і подавав дітям уривки з Чупринки, Олеся, Хвильового на зразок: «І тут, і там, і скрізь погано». «Хто ж могутній заборонить встати й нам від сна». Цей же учитель цілком занедбав і розвалив навчання російської мови у школі».

Декілька раз був заарештований та амністований. Під час війни разом з дружиною і учнями технікуму, в якому перед війною викладав Кузьма Кіндратович організували підпільну групу, яка пізніше переросла у великий партизанський загін. За роки боротьби з фашистами отримав 2 ордени та 15 років каторги.

18 лютого 1956 року був реабілітований несправедливо поганьблений партизанський командир.

Повернувшись на волю, Кузьма Гриб віддався літературній творчості. В 1958 році вийшла друком його перша повість «Бойове завдання». За тим побачили світ повісті «Побратими» (1960), «Зрадливі кульбаби» (1961), «Климко» (1964), «Перший постріл» (1974), збірки оповідань «В зоряну ніч» (1970), «Партизанські таємниці» (1979), документальна повість «За Унавою - партизани» (1977) та інші.

За збірку повістей «Назустріч юності» Кузьмі Грибу у 1986 році було присуджено літературну премію ім. Лесі Українки.

18 листопада 1991 року нагороджений Почесною Грамотою Президії Верховної Ради України за багаторічну плідну літературну діяльність.

В 1993 році надрукував спогади «Слідами смерті» про голодомор 1933-го року в збірці «Голод на Поділлі».

Література:

- КЗД Хмельниччини. – Хмельницький, 2010. – С. 70.
- Савчук М. І прозаїк і критик // Вперед. – 1992. – 8 липня.
- Фурман Б. Дебют на ювілеї // Вперед. – 2003. – 28 червня.

Розробила: Москаленко В. М.
Комп'ютерний набір: Посвистак А. Б.
Відповідальна за випуск: Гриб М. А.